

Hjorteviltplan for Tjeldsund, Evenes og Skånland kommuner

2019 - 2021

Vedtatt:

www.hjorteviltregisteret.no

Leveret av Naturdata as (Med logofarger)

Sammendrag

Denne Hjorteviltplanen er utarbeidet i tett samarbeid med Tjeldsund, Evenes og Skånland kommuner i perioden fra høsten 2017 til sommeren 2018. Hjorteviltplanen er et målsettingsdokument som med bakgrunn i eksisterende data, erfaringer og valg beskriver hvilke tiltak som bør settes i gang for å nå ønskede målsettinger på kort og lang sikt.

Et historisk tilbakeblikk viser at elgjakt har pågått i denne regionen i ca. 50 år. Dette er derfor en relativt ung elgregion i norsk sammenheng.

Kapittel 5 beskriver elgens bestandsutvikling i regionen. Det har vært en seks-dobling i uttaket av antall elg fra midten av 80-tallet og fram til i dag, og høsten 2017 ble det skutt 180 elg. Dette er en formidabel utvikling i løpet av en 30-årsperiode.

Utviklingen i sett elg pr. jegerdag viser samme utvikling som i den definerte referanseregionen, og utviklingen i sett elg pr. jegerdag i regionen er sammenfallende med utviklingen i antall skutte elg.

Uttaket mellom de enkelte kjønns- og aldersgrupper har vært rimelig stabilt de siste 20 årene, og er før den tid preget av et fåtall data. Hovedtrenden er at kalveuttaket stort sett har ligget mellom 40-50% gjennom hele perioden, med unntak av de siste årene. Uttaket av kun 1 ½ år og eldre har vært større de siste 10 årene enn de foregående.

Ku / okseforholdet har i perioden stort sett ligget mellom 1,5 og 2,5, men har de siste årene dreid vel mye over mot lite kyr, og har de siste 4-5 årene ligget under 1,5 ku pr. okse.

Produktiviteten målt som sett kalv pr. ku har gått opp i perioden i regionen, og har de siste 20 årene ligget mellom 0,7 og 0,9 sett kalv pr. ku. Den har derfor inntil videre stabilisert seg på dette nivået.

Antall sett ku pr. kalvku (tvillingraten) har vært rimelig stabil i storparten av perioden i regionen. Den har stort sett ligget rundt 1,4 gjennom hele perioden. Etter 2011 har den ligget på et litt lavere nivå enn i årene før.

Andel kyr med kalv i regionen har økt gjennom perioden, og har de siste 17-18 årene ligget mellom 50 og 60%. Dette parameteret viser samme utvikling som sett kalv pr. ku, og viser at produktiviteten er stigende i regionen, og andelen kyr med kalv er større i siste halvdel av perioden enn i første halvdel.

I regionen ligger slaktevektene på henholdsvis 68 kilo for hannkalv og 64 for hunnkalv. Tallene er gjennomsnittstall for årene 2015 – 2017. For åringsdyr ligger slaktevektene på henholdsvis 140 kilo for hanndyr og 132 for hunndyr. Tallene er gjennomsnittstall for årene 2015 – 2017.

Elg påkjørt av bil er den største enkeltårsaken til at elg omkommer utenom ordinær jakt. Omkommet av andre årsaker, er den kategorien som kommer som nummer to i regionen.

Enkelte år er det flere som dør av kollisjoner med bil enn som overlever, mens man de tre siste årene har at det er flere som overlever enn som dør. I noen år har antallet vært ganske likt mellom antall døde og antall overlevende etter kollisjon med bil.

Som et snitt for årene 2015 – 2017 er det felt ca. 157 elg pr. år. Den langsiktige målsettingen for regionen er å få til en svak reduksjon av stammen, og man ønsker derfor at det langsiktige målet er 130 felte dyr pr. år. De langsiktige målene skal være oppnådd innen 2028, og man må derfor på kort sikt øke avskytingen.

Innhold

Sammendrag.....

Innhold.....

1.0 Samarbeidspartnere.....

2.0 Historisk tilbakeblikk i regionen.....

3.0 Hvorfor inngå et samarbeid om en Hjorteviltplan?.....

4.0 Hvor i Norge er regionen lokalisert?.....

5.0. Elgens bestandsutvikling i Tjeldsund, Evenes og Skånland kommuner.....

5.1 Defineringsregion.....

5.2 Årsvariasjon i avskytingen i regionen.....

5.3 Årsvariasjon i antall sett elg pr. jegerdag i regionen og i referanseregionen.....

5.4 Struktur i avskytingen i regionen.....

5.5 Struktur i avskytingen i referanseregionen.....

5.6 Årsvariasjon i kjønnsstrukturen i regionen og i referanseregionen.....

5.7 Årsvariasjon i rekrutteringsrater i regionen og i referanseregionen.....

5.7.1. Årsvariasjon i sett kalv pr. ku i regionen og i referanseregionen.....

5.7.2 Årsvariasjon i sett kalv pr. kalvku i regionen og i referanseregionen.....

5.7.3 Andel kyr med kalv i regionen og i referanseregionen.....

5.8 Bestandskondisjon hos kalv og ungdyr i regionen.....

5.9 Bestandskondisjon hos kalv og ungdyr i referanseregionen.....

5.10 Fallviltutviklingen i regionen.....

6.0 Forvaltningsmål for Tjeldsund, Evenes og Skånland kommuner.....

6.1 Overordna og konkrete målsettinger for Tjeldsund, Evenes og Skånland.....

6.1.1 Overordna målsettinger.....

6.1.2 Konkrete målsettinger.....

6.1.2.1 Målsetting for antall felte dyr.....

6.1.2.2 Målsetting for vinterbestand.....

6.1.2.3 Målsetting andel felt kalv og ungdyr av totalfelling.....

6.1.2.4 Målsetting andel felte okser 1 ½ år og eldre.....

6.1.2.5 Målsetting for sett elg pr. jegerdag.....

6.1.2.6 Målsetting for sett ku pr. okse.....

6.1.2.7 Målsetting for sett kalv pr. ku.....

6.1.2.8 Målsetting for sett kalv pr. kalvku.....

6.1.2.9 Målsetting for andel kyr med kalv.....

6.1.2.10 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for hannkalver.....

6.1.2.11 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for hunnkalver.....

6.1.2.12 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for åringsoksar.....

6.1.2.13 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for åringskyr.....

6.1.2.14 Målsetting for elg påkjørt og drept av bil.....

6.1.2.15 Kortsiktige og langsiktige mål for elgforvaltningen i regionen.....

6.1.2.16 Utfyllende kommentarer.....

1. Samarbeidspartnere

Kommunene Tjeldsund, Evenes og Skånland har en felles elgstamme, og har derfor sett det som formålstjenlig å etablere en felles forvaltning gjennom en Hjorteviltplan for regionen. Med bakgrunn i dette bestilte de i 2017 en felles Hjorteviltplan for denne regionen fra Naturdata for levering i 2018. Vi takker for et godt samarbeid, og ønsker de 3 kommunene lykke til i den framtidige elgforvaltningen.

Røyrvik, xx.xx.2018

Geir Flakken

Daglig leder

2. Historisk tilbakeblikk i regionen

Det har ikke vært jaktet elg i denne regionen i lang tid. Det er omtrent 50 år siden den første elgen ble felt i området, så det er en ung elgregion vi her skal gå i dybden på. Her følger to historiske tilbakeblikk som forteller litt om historien i Evenes kommune. Dette er sitater fra Viggo Berg:

Elgjakta startet i Forra ca. 1964 og ble utvidet etter hvert over hele kommunen. Elgjakta ble åpnet i ytre Evenes i september-oktober 1968. Da gikk min far Nilberg Andersen alene på jakt. Han jaktet også i Tårstadmarka der det var tildelt ett dyr. Det ble skutt en 12 taggers okse i Evenesskogen. Interessen ble stigende og året etter ble Alfred Fjellaksel og Erling Johnsen med og disse tre jaktet sammen fram til 1977. I denne perioden var Arvid Norstrøm og Fredriksen innom. Viggo Berg overtok jakta i 1977 og har hatt valdet Evenes til d.d.

I februar 1981 fikk jeg forespørsel om å drive elgvakt på Evenes flyplass. Jeg hadde seks mann i arbeid og kjøpte ny snøscooter. I tillegg leide jeg en snøscooter fra Liland idrettslag. Før hver landing kjørte vi langs banen for å se om det var elg i nærheten. Hvis det var elg var det å rapportere omgående til vakta hvor de ga beskjed om å avbryte landing. Vi hadde arbeidstid fra kl. 0600 til 2400. Vi samarbeidet med lufthavna og de hadde to snøscootere og vi hadde hver vår side av flyplassen som ansvarsområde. Gjerdet rundt flyplassen var to meter høyt og det var mye snø og elgen gikk ut og inn i tillegg til at elgstammen hadde vokst kraftig de siste årene. Da vi kom i første halvdel av mars måned skjønte Luftfartstilsynet at dette ikke var en brukbar løsning og beordret flytting av elgen fra området med helikopter.

Det ankom veterinær og helikopter til flyplassen for å gjennomføre oppdraget. Lufthavna stilte med to snøscootere og jeg ble også leid inn med en snøscooter. Helikopteret var i luften og registrerte hvor elgen var og vi startet opp med veterinæren på snøscooteren og kjørte ut for å bedøve elgen. Vi kom aldri så nært elgen at veterinæren fikk skutt bedøvelsespilen. Veterinæren ble tatt opp av helikoptret. Det ble bedøvd 20 elg og disse ble merket. Av de 20 elgene var det 15 kyr (antakelig drektige). Hvis de hadde 1,5 kalv hver i snitt var antallet 28,

derav 5 ungdyr og en okse. De fleste ble flyttet til Forramarka og noen til Tjeldøya og Kjeldebotn. En merket ku gikk i mange år på Tjeldøya og den ble spart på ifølge Ingar. En merket elg ble observert på tur til Sverige og en mot Lofoten. Under jakta samme høst fikk vi bare skutt et dyr med påfølgende rettsak.

3. Hvorfor inngå et samarbeid om en Hjorteviltplan?

De tre kommunene har en felles elgstamme og spesielt Evenes og Skånland, og med denne bakgrunn har man valgt å få laget en felles Hjorteviltplan for regionen. De tre kommunene ønsker at mest mulig av elgforvaltningen i regionen skal være grunneierbasert. Det overordna målet med Hjorteviltplanen er å få på plass et felles styringsverktøy for forvaltningen. Evenes kommune har i dag en grunneierbasert forvaltning. I Tjeldsund er det kommunen som tildeler mens det i Skånland er en blanding.

Kommunene har overvåket elgen i området gjennom jevnlige flytelling, og de siste ble gjennomført i 2013 og i 2016. Det planlegges en ny flytelling i 2019. Gjennom disse tellingene har man kunnet følge med utviklingen i elgbestanden over lengre tid, og sett både utviklingen i antall, og hvor den befinner seg i den perioden flytellingen foregår. Flytellingene har på mange måter vært benyttet for å se om det er en rød tråd i utviklingen av bestanden og har blitt brukt som et styringsverktøy. Spesielt Evenes kommune har benyttet flytellingene aktivt.

De tre kommunene vektlegger at man rapporterer inn alt det som skal rapporteres inn til Hjorteviltregisteret. Dette er en forutsetning for å kunne overvåke bestanden framover og gjøre de riktige tiltakene for å nå målsettingene. Endringer i minsteareal blir aktivt benyttet for å ta ut mer elg i kommunene.

Det har over tid vært observert at elgen kommer mer og mer inn i bebygde områder, og dette er ikke en ønsket utvikling. Man bør derfor avpasse elgbestandens størrelse til innbyggernes toleranse for nærgående dyr.

Jakttiden for elg er fram til og med lille julaften. Dette er en utvidelse i forhold til tidligere forskrift, og har flere sider spesielt i forhold til allmennheten. Ikke alle ønsker å ha elgjakt i terrenget hele høsten, og man er derfor innstilt i denne regionen på å vurdere en innskrenking i jakttiden på elg hvis presset fra allmennheten tilsier dette.

4. Hvor i Norge er regionen lokalisert?

Regionen er lokalisert på grensa mellom Nordland og Troms litt nordvest for Narvik. Området går fra sjø til høye fjell og tinder, og består også av en stor øy som er såpass nær fastlandet at elg kan svømme fram og tilbake. Skogbeltet består vesentlig av lauvskog, men større områder har også noe furuskog. Det er spredte gran felt i området som er beplantet siden starten av 1900-tallet.

Figur 1. Kart over de tre kommunene Tjeldsund, Evenes og Skånland (Regionen).

5. Elgens bestandsutvikling i Tjeldsund, Evenes og Skånland kommuner

De tre kommunene Tjeldsund, Evenes og Skånland benevnes heretter som region eller regionen.

Vi vil i denne delen av Hjorteviltplanen presentere følgende parametere:

- Årsvariasjonene i avskytingen i regionen
- Årsvariasjonene i antall sett elg pr. jegerdag i regionen og i referanseregionen
- Struktur i avskytingen i regionen
- Struktur i avskytingen i referanseregionen
- Årsvariasjonene i kjønnsstrukturen i regionen og i referanseregionen
- Årsvariasjonene i sett kalv pr. ku i regionen og i referanseregionen
- Årsvariasjonene i sett kalv pr. kalvku i regionen og i referanseregionen
- Andel kyr med kalv i regionen og i referanseregionen
- Bestandskondisjonen hos kalv og ungdyr i regionen
- Bestandskondisjonen hos kalv og ungdyr i referanseregionen
- Fallviltutviklingen i regionen

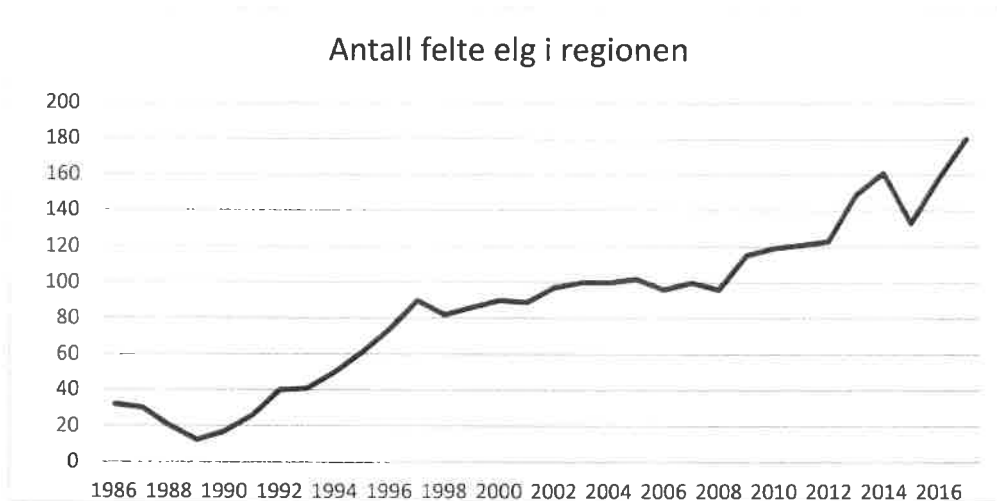
5.1 Definerings av referanseregionen

Etter ønske fra oppdragskommunene, inngår følgende kommuner i referanseregionen som man ønsker å sammenligne seg med:

Saltdal kommune, Fauske kommune, Sørfold kommune, Steigen kommune, Hamarøy kommune, Tysfjord kommune, Bodø kommune, Narvik kommune, Lødingen kommune, Tjeldsund kommune, Evenes kommune, Ballangen kommune, Røst kommune, Værøy kommune, Flakstad kommune, Vestvågøy kommune, Vågan kommune, Hadsel kommune, Bø kommune, Øksnes kommune, Sortland kommune, Andøy kommune, Moskenes kommune, Harstad kommune, Kvæfjord kommune, Gratangen kommune, Skånland kommune og Skjerstad kommune.

Samlet sett representerer disse kommunene både en nord / sør- gradient samt en øst / vest- gradient, og de tre kommunene planen omhandler ligger sentralt i dette referanseområdet.

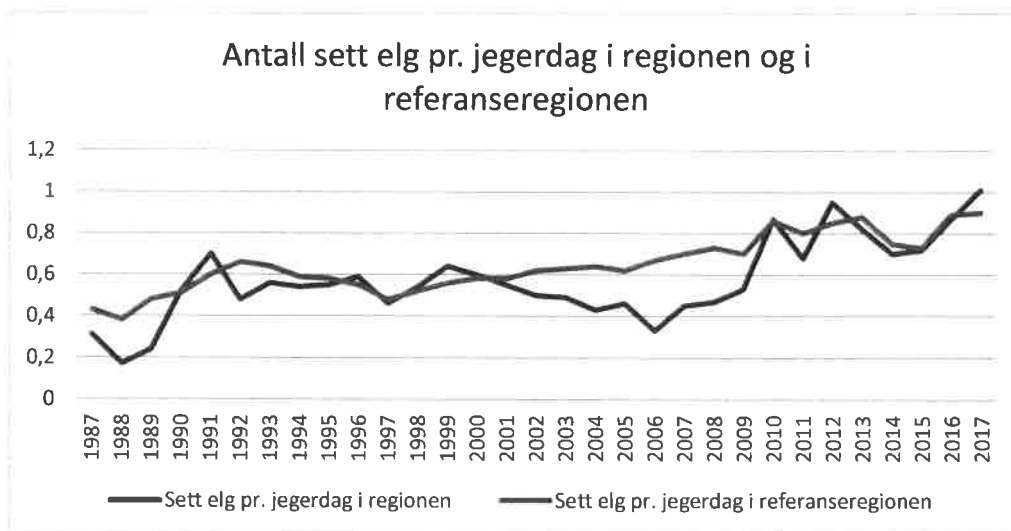
5.2 Årsvariasjon i avskytingen i regionen

Figur 2. Antall felte elg i regionen f.o.m. 1986 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret og SSB.

For regionen har vi samlet fellingsstatistikk for årene f.o.m. 1986 t.o.m. 2017, da dette er den tilgjengelige statistikken i våre kilder (Hjorteviltregisteret og SSB). På slutten av 1980-tallet ble det felt i underkant av 20 elg. I 2003 nådde man 100 felte dyr for første gang i historien, og fram til 2017 har antall felte dyr økt nesten uavbrutt. Foreløpig topp er høsten 2017, hvor det ble skutt 180 elg.

5.3 Årsvariasjon i antall sett elg pr. jegerdag i regionen og i referanseregionen

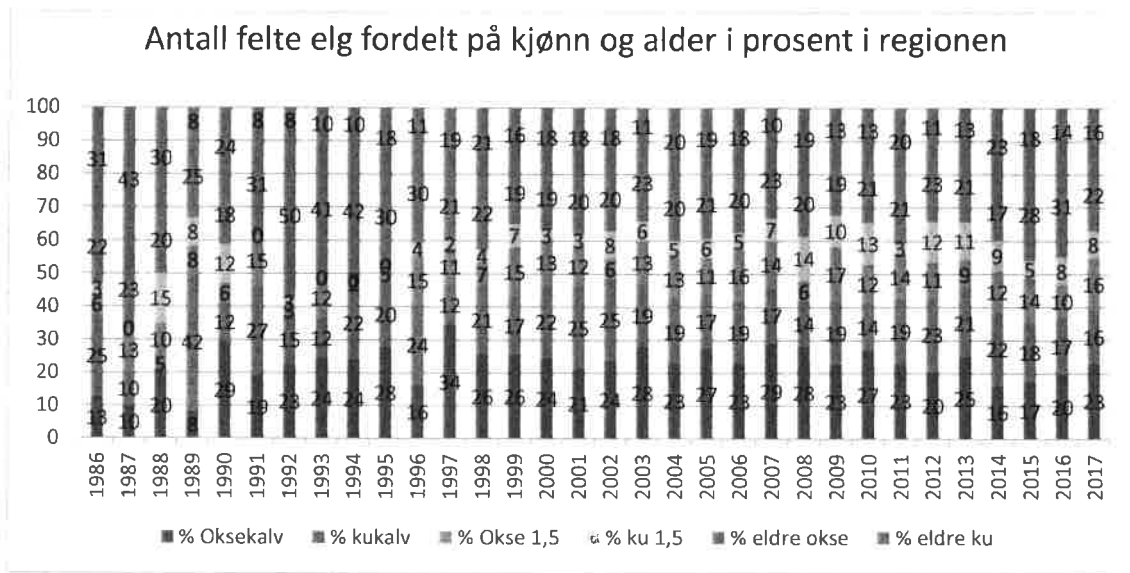

Figur 3. Antall sett elg pr. jegerdag i regionen og i referanseregionen f.o.m. 1987 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

Grafen viser blant annet utviklingen i den observerte mengden elg under jakt i regionen, og hovedtrenden i denne er sammenfallende med utviklingen i antall felte dyr i regionen. Antall sett elg pr. jegerdag viser tydelig at bestanden har vært i meget god vekst i denne 30-årsperioden.

Sammenligner vi utviklingen i regionen med referanseregionen i Nordland og Troms, ser vi at hovedtrenden i vår region er den samme som i referanseregionen i forhold til sett elg pr. jegerdag. Det har vært en økning i tettheten i elgbestanden i referanseregionen og dette avspeiler seg også i vår region. I perioden 2001 til 2009 var det en kraftigere vekst i referanseregionen enn i selve regionen.

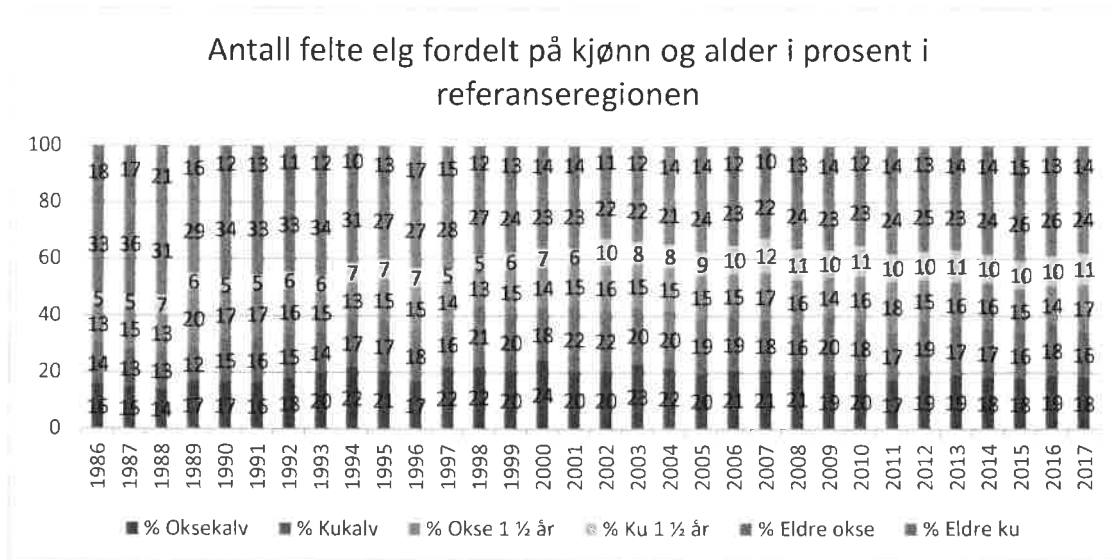
5.4 Struktur i avskytingen i regionen

Figur 4. Antall felte elg fordelt på kjønn og alder i prosent i regionen i perioden f.o.m. 1986 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret og SSB.

Strukturen i avskytingen viser oss antall dyr innen de enkelte kjønns- og aldersgruppene som felles hvert år. Det har vært et rimelig stabilt uttak mellom de enkelte kjønns- og aldersgrupper de siste 20 årene, og variasjonene de første 10 årene er vel mer tilfeldige da det ble felt relativt få dyr totalt. Kalveuttaket har stort sett ligget på mellom 40 og 50%, men har de siste 4 årene ligget litt under 40%. Uttaket av ku 1 ½ år har vært større de siste 10 årene enn de foregående 10 årene.

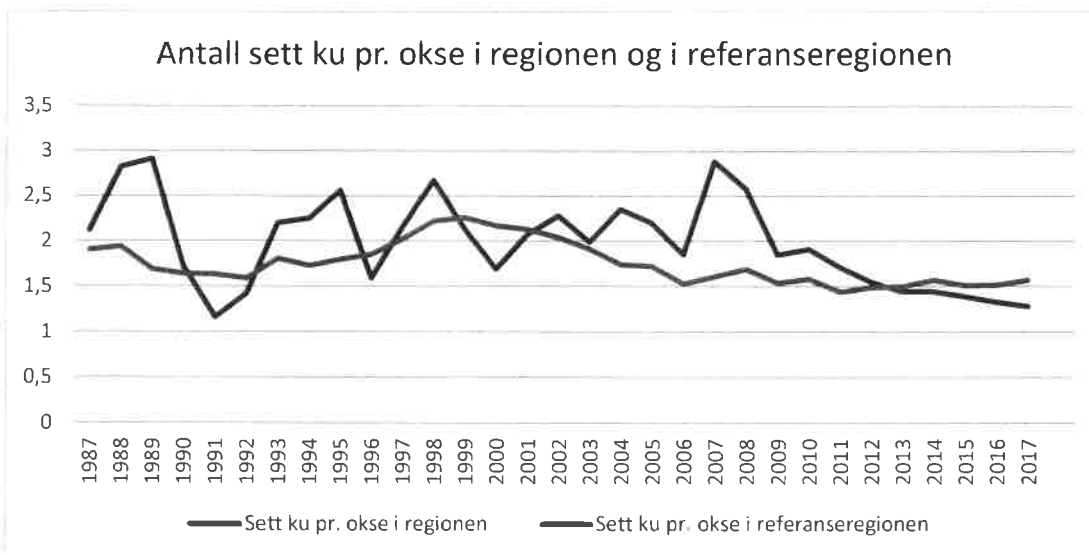
5.5 Struktur i avskytingen i referanseregionen

Figur 5. Antall felte elg fordelt på kjønn og alder i prosent i referanseregionen i perioden f.o.m. 1986 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret og SSB.

I forhold til eldre kyr, så har uttaket vært rimelig stabilt gjennom hele perioden. For eldre okser, så var uttaket i første del av perioden større enn den har vært i den senere tid. Den samme utviklingen ser vi på ku 1 1/2 år. For okse 1 1/2 år har det vært et stabilt uttak gjennom hele perioden. Kalveandelen i uttaket var mindre i første del av perioden enn den har vært siden midten av 90-tallet.

5.6 Årsvariasjon i kjønnsstrukturen i regionen og i referanseregionen

Figur 6. Antall sett ku pr. okse i regionen og i referanseregionen i perioden f.o.m. 1987 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

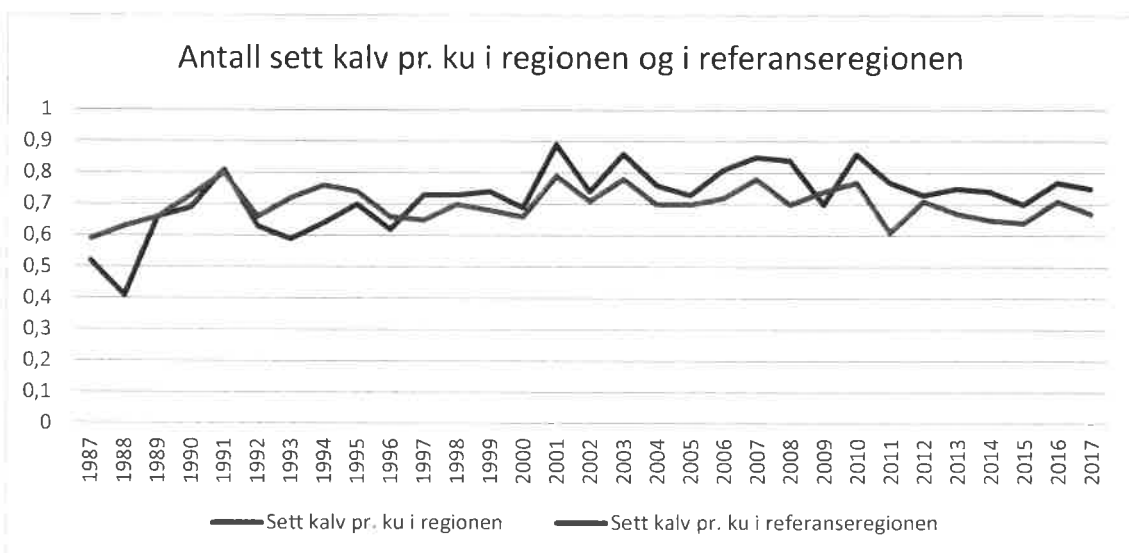
Ku / okseforholdet forteller oss hvor mange kyr i forhold til okser som observeres av jegerne under jakta. Ku / okseforholdet har i perioden stort sett ligget mellom 1,5 og 2,5, men har de

siste årene dreid vel mye over mot lite kyr, og har de siste 4-5 årene ligget under 1,5 ku pr. okse. Kjønnssforholdet bør ligge på mellom 1,5 – 2.0 ku pr. okse.

Ser vi på utviklingen i sett ku pr. okse i referanseregionen i samme periode, så har den vært mer stabil fra år til år. Årsaken til dette ligger i at det er samlet inn data fra et langt større område, og at det derfor vil være mindre utslag mellom år på grunn av datamaterialet. Også for referanseregionen ligger verdiene hovedsakelig mellom 1,5 og 2,0 i perioden som helhet, men har ikke falt under 1,5 de siste årene. Trenden i regionen er derfor de siste årene mer negativ enn i referanseregionen. For referanseregionen som helhet har det gjennom hele perioden vært et godt ku / okseforhold.

5.7 Årsvariasjon i rekrutteringsrater i regionen og i referanseregionen

5.7.1 Årsvariasjon i sett kalv pr. ku i regionen og i referanseregionen

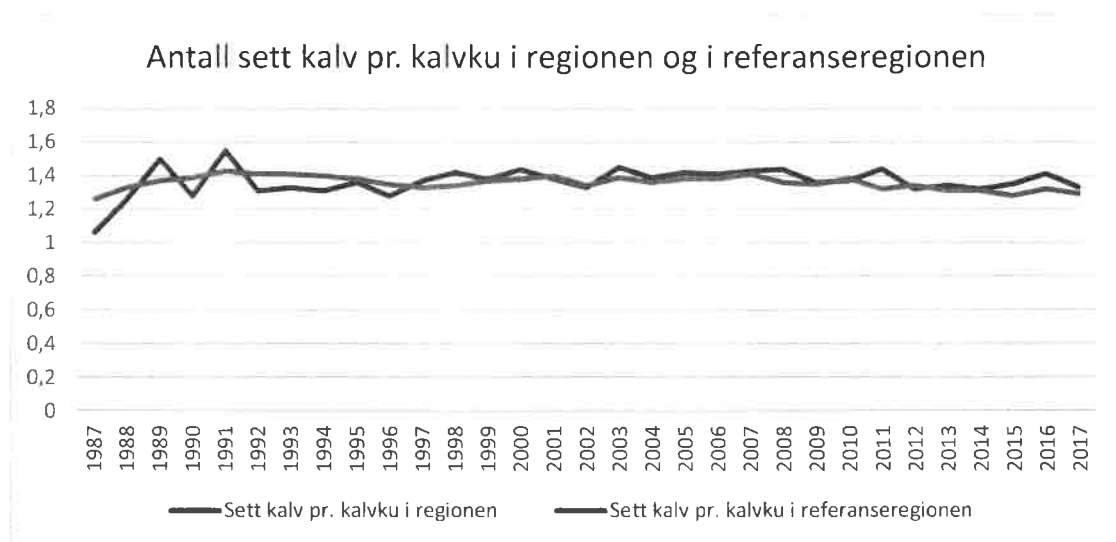

Figur 7. Antall sett kalv pr. ku i regionen og i referanseregionen i perioden f.o.m. 1987 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

Produktiviteten målt som sett kalv pr. ku har gått opp i perioden i regionen, og har de siste 20 årene ligget mellom 0,7 og 0,9 sett kalv pr. ku. Den har derfor inntil videre stabilisert seg på dette nivået. Produktiviteten målt som sett kalv pr. ku har vært rimelig stabil i referanseregionen de siste 30 årene. Den har ligget mellom 0,6 og 0,8 sett kalv pr. ku, noe som er under regionen.

Sammenlignet med referanseregionen, så ligger regionen noe over i produktivitet.

5.7.2 Årsvariasjon i sett kalv pr. kalvku i regionen og i referanseregionen

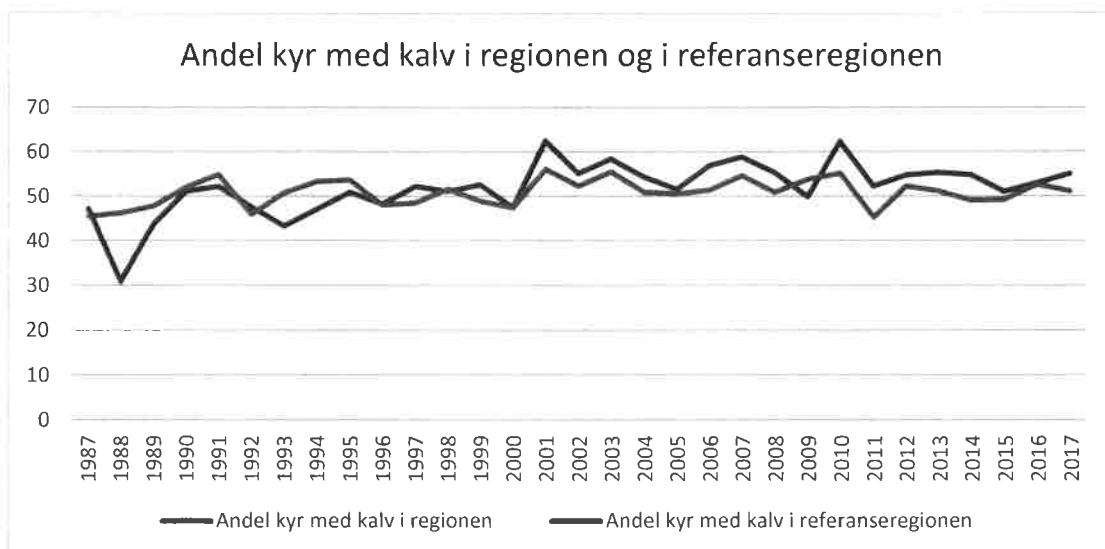
Figur 8. Antall sett kalv pr. kalvku i regionen og i referanseregionen i perioden f.o.m. 1987 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

Antall sett ku pr. kalvku (tvillingraten) har vært rimelig stabil i storparten av perioden i regionen. Den har stort sett ligget rundt 1,4 gjennom hele perioden. Etter 2011 har den ligget på et litt lavere nivå enn i årene før.

Antall sett kalv pr. kalvku (tvillingraten) har vært rimelig stabil de første 20 årene av perioden i referanseperioden, og har ligget på 1,4 sett kalv pr. kalvku. De siste 7-8 årene er det imidlertid en dalende tendens, og den har de siste årene ligget på rundt 1,3.

Sammenligner vi regionen med referanseregionen er utviklingen ganske sammenfallende.

5.7.3 Andel kyr med kalv i regionen og i referanseregionen

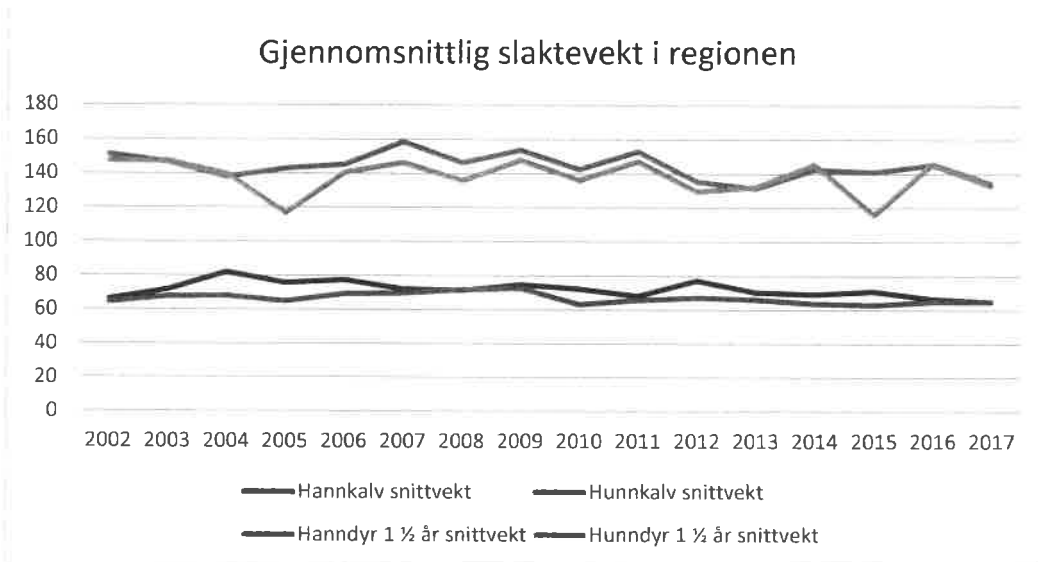
Figur 9. Andel kyr med kalv i regionen og i referanseregionen i perioden f.o.m. 1987 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

Andel kyr med kalv i regionen har økt gjennom perioden, og har de siste 17-18 årene ligget mellom 50 og 60%. Dette parameteret viser samme utvikling som sett kalv pr. ku, og viser at produktiviteten er stigende i regionen, og andelen kyr med kalv er større i siste halvdel av perioden enn i første halvdel.

Andel kyr med kalv i referanseregionen har stort sett ligget mellom 50 og 55% gjennom hele perioden. Den har vært stabil, og har ikke økt slik vi har sett i regionen.

Sammenlignet med referanseregionen er produktiviteten i regionen på et litt høyere nivå.

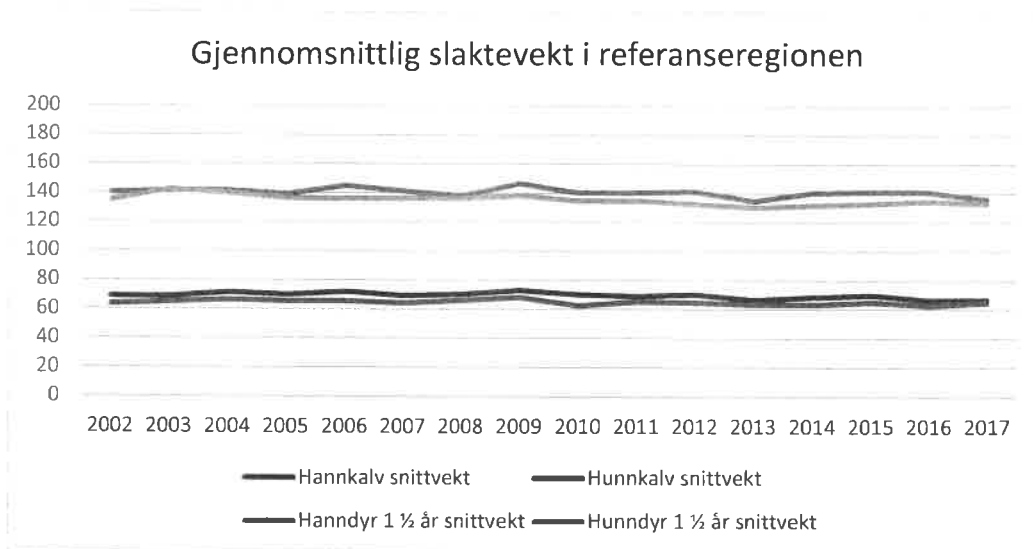
5.8 Bestandskondisjon hos kalv og ungdyr i regionen

Figur 10. Gjennomsnittlig slaktevekt hos kalv og ungdyr i regionen i perioden f.o.m. 2002 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

Vektene og vektutvikling hos kalv og ungdyr gir et godt bilde på bestandskondisjonen og hvordan denne eventuelt endrer seg over tid. I regionen ligger slaktevektene på henholdsvis 68 kilo for hannkalv og 64 for hunnkalv. Tallene er gjennomsnittstall for årene 2015 – 2017. For åringsdyr ligger slaktevektene på henholdsvis 140 kilo for hanndyr og 132 for hunndyr. Tallene er gjennomsnittstall for årene 2015 – 2017. Sammenlignet med referanseregionen er tallene i regionen rimelig sammenfallende, og viser at bestandskondisjonen i regionen er på samme nivå som i referanseregionen.

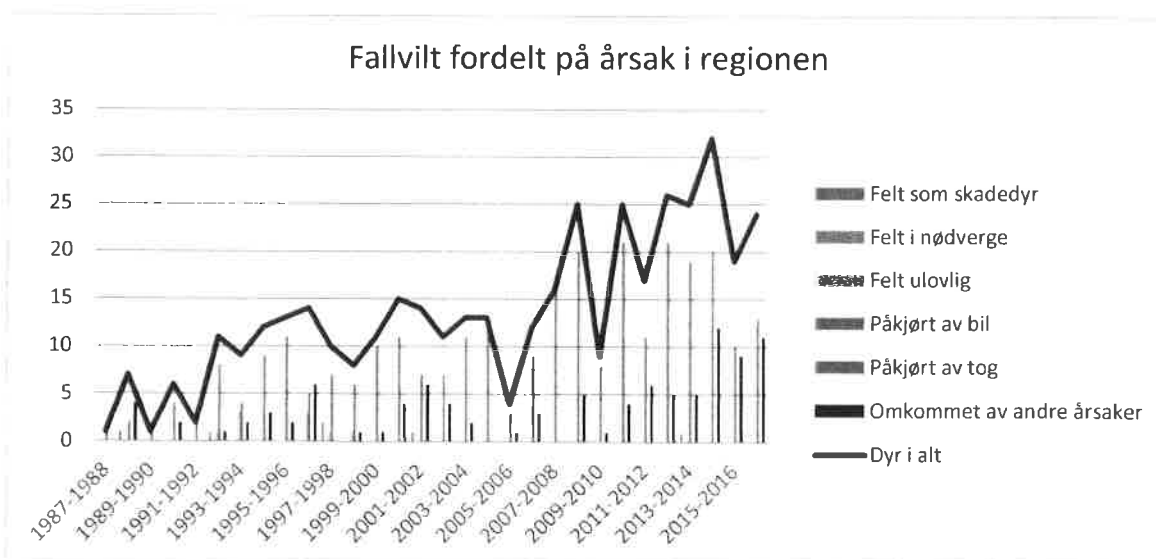
5.9 Bestandskondisjon hos kalv og ungdyr i referanseregionen

Figur 11. Gjennomsnittlig slaktevekt hos kalv og ungdyr i referanseregionen i perioden f.o.m. 2002 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

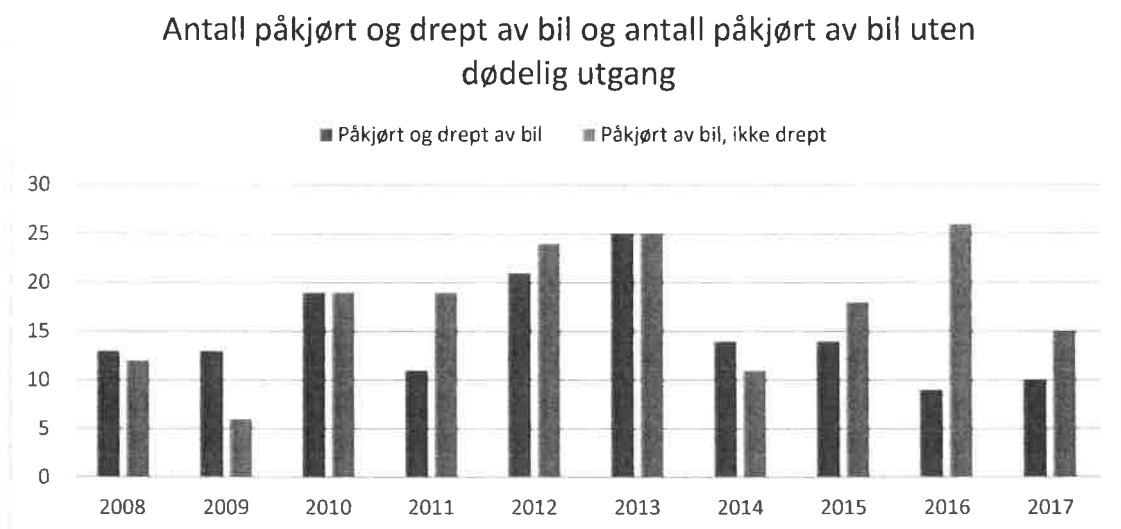
I referanseregionen ligger slaktevektene på henholdsvis 68 kilo for hannkalv og 64 for hunnkalv. Tallene er gjennomsnittstall for årene 2015 – 2017. For åringsdyr ligger slaktevektene på henholdsvis 139 kilo for hanndyr og 133 for hunndyr. Tallene er gjennomsnittstall for årene 2015 – 2017.

5.10 Fallviltutviklingen i regionen

Figur 12. Antall fallvilt fordelt på årsak i regionen i perioden f.o.m. fallviltåret 1987/1988 t.o.m. 2016/2017. Alle data er hentet fra SSB.

Som figuren viser så er bil den største årsaken til at elg omkommer utenom ordinær jakt. Omkommet av andre årsaker, er den kategorien som kommer som nummer to i regionen.

Figur 13. Antall påkjørt og drept av bil og antall påkjørt av bil uten dødelig utgang i regionen f.o.m. 2008 t.o.m. 2017. Alle data er hentet fra Hjorteviltregisteret.

Figuren viser både antall drept av bil, men også de som overlever kollisjoner med bil. Enkelte år er det flere som dør av kollisjoner med bil enn som overlever, mens man de tre siste årene ser at det er flere som overlever enn som dør. I tillegg rapporteres inn et stort antall nestenulykker mellom elg og bil.

6.0 Forvaltningsmål for Tjeldsund, Evenes og Skånland kommuner

6.1. Overordna og konkrete målsettinger for Tjeldsund, Evenes og Skånland

6.1.1 Overordna målsettinger

Hjorteviltforskriften av 08.01.2016 § 3 gir klare føringer til kommunene på hva det skal tas hensyn til innen den lokale hjorteviltforvaltningen.

Målene skal blant annet ta hensyn til:

- Beitegrunnlaget
- Bestandsutvikling
- Skader på naturmangfold
- Skader på jord- og skogbruk
- Omfanget av viltulykker på vei og jernbane

Regionen har en del overordna målsettinger som ligger til grunn for de konkrete målsettingene. De overordna målsettingene signaliserer hvilke hensyn og vurderinger som er tatt når man har pekt ut de konkrete målsettingene.

- Hjorteviltbestandens størrelse og sammensetning i forhold til kjønns- og aldersstruktur skal ligge på et nivå som ikke går utover dyrenes kondisjon og produktivitet

- Hjorteviltbestanden skal ligge på et størrelsesnivå som ivaretar den naturlige genetiske variasjonen i bestanden
- Forvaltningen av hjorteviltbestanden skal utøves på en måte slik at det oppstår minimalt med konflikter med andre samfunnsinteresser som trafikk, aktivitet i tettbygde strøk, jord- og skogbruk, friluftsliv og rekreasjon i naturen
- Det biologiske mangfoldet og beitegrunnlaget må ikke reduseres på sikt
- Hjorteviltforvaltningen i regionen skal være kunnskapsbasert
- Hjorteviltressursene i regionen skal forvaltes slik at det ligger til rette for næringsmessig og rekreasjonsmessig utnyttelse av ressursene på kort og lang sikt
- Beitegrunnlaget i regionen skal være de ressurser som vokser i utmarka

6.1.2 Konkrete målsettinger

Det har vært en kraftig utvikling i elgbestanden i denne regionen de siste 30 årene. I 1987 felte man 30 elg, og i 2017 180 elg. Dette understøttes også godt i forhold til utviklingen i sett elg pr. jegerdag som spesielt de 10 siste årene har hatt en kraftig økning. Parallelt med denne økningen i elgbestanden, så har antall påkjørsler av elg fra bil med økt mye. Dette har vært observert over lengre tid, og man har f.eks. satt i gang rydding på ulike strekninger samt andre tiltak som f.eks. varsling av bilistene og skilting. Effekten av skiltingen må man ha tid til å se på over år før man evaluerer. Man har også forsøkt å øke avskytingen. Tiltakene har ikke ført til ønsket nedgang i antall ulykker, og man må derfor gjøre andre og kraftigere tiltak for å få ned antall kollisjoner mellom bil og elg.

Variasjonen i antall påkjørsler har også vært forskjellig fra år til år som en konsekvens av at snø- og vinterforholdene har variert mye. Dette kommer i tillegg til trafikkmengde etc.

Det er ikke ønskelig at denne utviklingen fortsetter både av hensyn til elgen og bilistene. Som en konsekvens av dette vil de lokale viltmyndighetene redusere stammen på lang sikt for å nå dette målet i forhold til ulykker i trafikken. Det tiltaket som da må settes i gang er å redusere stammen på kort sikt, slik at man på lang sikt har en bestand som bidrar til reduserte lidelser i trafikken. Det må derfor tas ut mer elg i disse kommunene de kommende årene, og et virkemiddel er å senke minstearealet slik at mer elg blir skutt. Lykkes man med dette, er håpet at antall ulykker på sikt legger seg på et akseptabelt og så lavt nivå som mulig.

Når det gjelder strukturen i avskytingen i denne regionen, så er det ulikheter i blant annet hvor mye kalv som tas ut. I to av kommunene er det lik avskytingsstrategi og en lik mengde kalv tas ut. I den siste kommunen er det et annet kalveuttak enn i de to andre. Man ønsker å ha en overordna målsetting der man i hele regionen tar ut likt med kalv, og heller tar avskytinga over fra ungdyr til kalv.

Gjennomsnittsvektene for kalv og ungdyr ønsker man å øke i hele regionen. Man håper derfor at en bestandsreduksjon på sikt skal gi høyere vekter. Dette tar erfaringsmessig noe tid, og vil sannsynligvis ta lengre tid enn man tror til tross for at det er et beitegrunnlag som er meget bra i store deler av regionen.

Når det gjelder vinterbestanden i regionen, så har man teoretisk beregnet at den minimum er på ca. 450 dyr. Man har da ikke tatt hensyn til innvandring / utvandring. I deler av regionen er det en del innvandring fra øst, slik at den teoretiske vinterbestanden som er beregnet må ses på som et minimumstall og at den i praksis er noe høyere. I andre deler av regionen er det

utveksling av dyr innen regionen, og dette vil ikke påvirke den totale vinterbestanden. Det langsiktige målet er å redusere vinterbestanden ned på et nivå som står i stil til det årlige langsiktige uttaksmålet.

6.1.2.1 Målsetting for antall felte dyr

Ser vi på utviklingen i antall felte dyr i denne regionen de siste 30 årene, så har det vært en åtte-dobling av antall felte dyr. Det er uttrykt bekymring i forhold til antall viltpåkjørsler fra kommunenes side, og med utgangspunkt i dette ønsker man en svak reduksjon i stammen. Som et snitt for årene 2015 – 2017 er det felt ca. 157 elg pr. år. Den langsiktige målsettingen for regionen er å få til en svak reduksjon av stammen, og man ønsker derfor at det langsiktige målet er 130 felte dyr pr. år. Man ønsker at de langsiktige målene skal være oppnådd innen 2028. (10 år fra målene er besluttet)

For å oppnå en langsiktig målsetting på 130 årlig felte dyr, må man på kort sikt skyte ut mer enn det som har vært gjort de siste årene for å redusere bestanden. Kvotene på kort sikt må derfor økes en del for å oppnå den langsiktige målsettingen og minstearealet må derfor justeres noe ned. For de kommende årene kan derfor en økning på 25- 30 % i uttaket i forhold til dagens uttak være et mål.

6.1.2.2 Målsetting for vinterbestand

Vinterbestanden er beregnet med utgangspunkt i opplysninger knyttet til jaktårene 2015/2016, 2016/2017 og 2017/2018. Vinterbestanden er beregnet til ca. 450 dyr. Det langsiktige målet er å redusere vinterbestanden til ca. 420 dyr. På kort sikt vil vinterbestanden som resultat av et ekstra stort uttak de første årene ligge på 390 - 410 dyr, og vil derfor måtte tas ned i forhold til dagens nivå. Trekk ut og inn av denne regionen vil kunne virke inn på den reelle vinterbestanden.

6.1.2.3 Målsetting andel felt kalv og ungdyr av totalfelling

Det langsiktige målet er å redusere bestanden noe. Andelen felt kalv og ungdyr av totalbestanden har ligget på ca. 57 % de siste 3 årene som et snitt. Det langsiktige målet for dette forholdet vil være å stabilisere uttaket av kalv og ungdyr på 55-57 % og det kortsiktige vil være dagens uttak på 57 %.

6.1.2.4 Målsetting andel felte okser 1 ½ år og eldre

Andelen i uttak av okser 1 ½ år og eldre av totalfelling har ligget på ca. 37 %. En svak økning i uttaket av okser er et langsiktig mål i forhold til å øke kuandelen i forhold til okser i uttaket og dermed oppnå et bedre ku / okseforhold. Det langsiktige målet vil derfor være å øke uttaket til 40 % og det kortsiktige vil være å øke til 38 – 39 %.

6.1.2.5 Målsetting for sett elg pr. jegerdag

Utviklingen i sett elg pr. jegerdag følger rimelig godt utviklingen for antall felte elg i regionen. Det er noe forskyvning i antall sett elg pr. jegerdag, slik at denne parameteren henger litt etter antall felte dyr i forhold til tid. Dette er normalt der avskytingsmønsteret er likt fra år til år. Man har satt seg mål å redusere elgstammen på lang sikt, og en konsekvens av dette vil da være at antall sett elg pr. jegerdag også vil gå ned på lang sikt.

Det langsiktige målet for sett elg pr. jegerdag ønsker man skal ligge på 0,8 sett elg pr. jegerdag mot dagens 0,86. Hvordan sett elg pr. jegerdag vil respondere på et økt uttak får man se når man har kommet i gang og gjennomført et større uttak. Er responsen fraværende eller svært liten, må man vurdere ytterligere økning i uttaket. Man får gjennom dette økte uttaket et bedre innsyn i de faktiske forhold og hvor man er i veksten med stammen i denne regionen.

6.1.2.6 Målsetting for sett ku pr. okse

Ku/okseforholdet lå i 2007 rett under 3. Etter den tid har dette forholdet utviklet seg i riktig retning med relativt færre kyr pr. okse, og har f.o.m. 2013 vært under 1,5 ku pr. okse, og helt ned på 1,33. Tommelfingerregelen er at et sunt forhold er mellom 1,5 og 2,0. Det langsiktige målet bør derfor være mellom 1,5 og 2,0. Det kortsiktige målet kan derfor være 1,5 ku pr. okse. En liten reduksjon i okseandelen over tid vil være et aktuelt tiltak.

Det har vært en bevisst satsing i Evenes og Tjeldsund de senere år med å ta ut mer kyr enn tidligere, og dette forklarer hvorfor ku/okseforholdet har endret seg slik på relativt kort tid.

6.1.2.7 Målsetting for sett kalv pr. ku

Sett kalv pr. ku har i den første halvdel av den siste 30-årsperioden gått oppover og avspeiler på mange måter utviklingen i elgbestanden. I de siste 15 årene har den stabilisert seg, og har ligget grovt mellom 0,7 og 0,85. Når det overordna målet er å redusere bestanden noe, vil det være et langsiktig mål å redusere produktiviteten noe. Et langsiktig mål på 0,7 sett kalv pr. ku kan derfor være veiledende. En reduksjon vil være det kortsiktige målet og spesielt felling av eldre kyr som er mer produktive.

6.1.2.8 Målsetting for sett kalv pr. kalvku

Sett kalv pr. kalvku har vært rimelig stabil over mange år. Man ønsker på lang sikt en reduksjon av bestanden, og det vil da være naturlig med en liten reduksjon i antall tvillingfødsler. Det langsiktige målet er derfor satt til 1,3. Det kortsiktige målet er å bidra til reduksjon av antall tvillingfødsler. Et aktuelt tiltak vil da være å redusere andelen eldre kyr i bestanden.

6.1.2.9 Målsetting for andel kyr med kalv

Andel kyr med kalv har økt jevnt og trutt siden starten av perioden (fra 1987), og har stabilisert seg mellom 50 og 60% de siste 15-20 årene. Når man har som langsiktig mål å redusere bestanden, vil en andel kyr med kalv på ca. 50% være fornuftig. Det kortsiktige målet blir å redusere andelen kyr med kalv.

6.1.2.10 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for hannkalver

Den gjennomsnittlige slaktevekta har de siste årene ligget på 67,5 kilo. Det er et langsiktig mål at den skal noe opp, og det langsiktige målet er derfor 70 kilo. Det kortsiktige målet er derfor å øke vektene på hannkalv.

6.1.2.11 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for hunnkalver

Den gjennomsnittlige slaktevekta har de siste årene ligget på 64 kilo. Det er et langsiktig mål at den skal noe opp, og det langsiktige målet er derfor 67 kilo. Det kortsiktige målet er å øke vektene på hunnkalv.

6.1.2.12 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for åringsokser

Den gjennomsnittlige slaktevekta har de siste årene ligget på 140 kilo. Det er et langsiktig mål at den skal noe opp, og det langsiktige målet er derfor 145 kilo. Det kortsiktige målet er å øke vektene for åringsokser.

6.1.2.13 Målsetting for utviklingen i slaktevekt for åringskyr

Den gjennomsnittlige slaktevekta har de siste årene ligget på 132 kilo. Det er et langsiktig mål at den skal noe opp, og det langsiktige målet er derfor 137 kilo. Det kortsiktige målet er å øke vektene på åringskyr.

6.1.2.14 Målsetting for elg påkjørt og drept av bil

Det er et langsiktig mål å redusere antall elg som blir påkjørt og drept av biler mest mulig og helst ned mot null. Gjennomsnittlig antall elg som blir påkjørt av bil og drept i denne regionen er ca. 14 elg pr. år. Det langsiktige målet er mellom 0-3 elg pr. år. Det kortsiktige målet er å redusere antall elg som blir påkjørt og drept av bil. Det har de siste 10 fallviltårene vært mellom 8 og 21 elg pr. år som har vært påkjørt og drept av bil (SSB, fallviltår). I tilsvarende periode har det vært mellom 6 og 26 elg pr. år som har vært påkjørt av bil, men ikke drept.

6.1.2.15 Kortsiktige og langsiktige mål for elgforvaltningen i regionen

De kortsiktige og langsiktige målene for elgforvaltningen er angitt i tabell 1. De kortsiktige målene viser ønsket målsetting om 3-5 år mens de langsiktige viser ønsket tilstand om 6-10 år. Dagens tilstand for overvåkingsparametrene er beregnet som et gjennomsnitt for de tre siste årene for å redusere innflytelsen av tilfældigheter. I tabell 1 viser vi også hvilke styringsverktøy (virkemiddel) som hovedsakelig vil bli benyttet.

Tabell 1. Dagens tilstand, kortsiktige mål, langsiktige mål samt styringsverktøy for å nå kortsiktige mål i regionen.

Målparameter	Dagens tilstand	Kortsiktige mål (3-5 år)	Langsiktige mål (6-10 år)	Styringsverktøy for kortsiktige mål
Antall felte dyr	157	190-200	130	Redusere minstearealet
Vinterbestand	450	380 - 400	420	Øke uttaket
Andel felt kalv og ungdyr av totalfelling	57 %	57 %	55 – 57 %	Stabilisere uttaket
Andel felte okser 1 ½ år og eldre	37 %	38 -39 %	40 %	Øke uttaket
Sett elg pr. jegerdag	0,86	Redusere	0,8	Økt jaktinnsats
Sett ku pr. okse	1,3	1,5	1,5 – 2,0	Redusere okeandelen
Sett kalv pr. ku	0,74	Redusere	0,7	Redusere andelen eldre kyr

Sett kalv pr. kalvku	1,36	Redusere	1,3	Redusere andelen eldre kyr
Andel kyr med kalv	53 %	Redusere	50 %	
Slaktevekt hannkalv	67,5	Øke	70	Bestandsreduksjon
Slaktevekt hunnkalv	64	Øke	67	Bestandsreduksjon
Slaktevekt åringsokse	140	Øke	145	Bestandsreduksjon
Slaktevekt åringsku	132	Øke	137	Bestandsreduksjon
Antall elg påkjørt og drept av bil	14	Redusere	0-3	Rydding av skog Fartsreduksjon Lys / viltgjerde

6.1.2.16 Utfyllende kommentarer

Bestanden av elg i dette området har vært sterkt økende i et 30 års perspektiv, og man har nå en bestand som man oppfatter er i høyeste laget. Ett av kriteriene som er lagt til grunn for denne vurderingen, er den økningen man har sett i forhold til antall påkjørsler fra bil. Dette har vært et økende problem, og man ønsker blant annet med bakgrunn i dette å redusere bestanden. Dagens tilstand i forhold til bestandsstørrelse er betraktet ut i fra blant annet antall felte dyr de senere år og utviklingen i sett elg pr. jegerdag (jegerobservasjoner). Sammen med en del andre vurderinger, har man derfor kommet fram til at man ønsker en svak reduksjon av stammen. Dette er derfor det langsiktige og overordnede målet for bestandsutviklingen i regionen.

Nåsituasjonen for jaktuttaket pr. år er som for alle andre parametere beregnet ut i fra et gjennomsnitt for de tre siste årene (2015 – 2017). Nåsituasjonen for jaktuttaket ligger på 157 felte elg, og man har satt seg som mål å få bestanden ned på ca. 130 felte dyr på lang sikt. Det kortsiktige målet blir derfor å skyte ned mer enn normalt de første årene, slik at man får ned bestanden på det nivået man ønsker som et langsiktig mål. Når man de første årene legger opp til økt avskyting, vil man år for år se hvordan responsen blir på sett elg pr. jegerdag. Ser man at det går for langsomt i forhold til å få respons på denne parameteren, må man vurdere å ta hardere i og øke uttaket ytterligere. Poenget er at det er sett elg pr. jegerdag som er det parameteret som først vil gi oss en indikasjon på hvor vi er i løypa og i hvilken retning det bærer. Ut i fra denne tilnærmingen er det helt i fra starten av umulig å si hvordan den enkelte kvote skal settes det enkelte år, og grundige vurderinger og evalueringer må gjøres år for år.

I forhold til forholdet sett ku pr. okse, så har dette forholdet gått fra ca. 2,0 for ca. 10 år siden, og til under 1,5 sett ku pr. okse. Man har som langsiktig mål å stabilisere dette på 1,5 – 2,0 på lang sikt. Å redusere okseandelen i bestanden vil være det aktuelle tiltaket i denne sammenheng.

I forhold til rekrutteringsindeksene, så er det langsiktige målet å redusere disse slik at bestanden på lang sikt etablerer seg på et lavere naturlig nivå. En reduksjon på kort sikt er

derfor det som må til for å kunne redusere rekrutteringsindeksene på lang sikt. Virkemidlene for dette kan blant annet være å ta ut flere kyr, og gjerne eldre kyr som er høyproduktive.

Det er en langsiktig målsetting å øke slaktevektene på kalv og ungdyr. Hvorvidt dette er realistisk eller ikke i den fasen bestanden har vært de senere år med en jevnt over økende observasjonsrate, er svært usikkert. Trolig må bestanden ned en del først, og så vil det ta tid før den reduserte bestanden vil kunne oppnå høyere slaktevekter. Man må derfor anta at en stabilisering av slaktevektene på lang sikt er den mest realistiske målsettingen som man kanskje bør legge seg på.

Antall påkjørsler fra bil har gått mye opp de siste 30 årene, og frafallet pr. år er for høyt. Dette er en av hovedgrunnene for ønsket om en bestandsreduksjon. Frafallet har de siste 10 årene ligget på mellom 8 – 21 elg påkjørt og drept av bil pr. år. Det langsiktige målet er å få dette så lavt som mulig, og da helst ned mot null. Det er lite realistisk å få dette problemet helt bort, men det kan ved hjelp av ulike tiltak som rydding, fartsreduksjon, bestandsreduksjon og andre tiltak være mulig å få det på et helt annet nivå enn i dag. Ulike kampanjer blant bilistene i området kan også være et alternativ, og det kan være tips og råd å hente fra f.eks.

Trafikktryggleik Hallingdal (www.viltogtrafikk.no).

Fra kommunenes side ønsker man at Hjorteviltplanen vil bidra til å få opp engasjementet rundt elgforvaltningen i de tre kommunene og spesielt blant grunneierne. Man ønsker også at samarbeidet mellom grunneierne i årene som kommer vil bli enda bedre og da til det beste for alle.

Baksiden:

2-3 bilder fra området

Naturdata as

Naturdata er en privat bedrift med kontor i Røyrvik. Firmaet har ansatte med bakgrunn innen grønn sektor.

Våre viktigste produkter og tjenester:

- Drift, utvikling og support knyttet til det nasjonale Hjorteviltregisteret
- Drift, utvikling og support knyttet til den digitale innleveringstjenesten av sett elg og sett hjort skjema, www.settogskutt.no
- Kurs i bruk av Hjorteviltregisteret
- Bearbeiding og tilrettelegging av data for ulike aktører
- Innlegging og kvalitetssikring av sett elg-/sett hjort-data i Hjorteviltregisteret
- Foredrag om Hjorteviltregisteret og relaterte tema
- Hjorteviltplaner på kommunalt, regionalt eller fylkesplan
- Elgrapporter og Hjorterapporter
- Arrangerer årlig Naturdatas viltkonferanse på Værnes

Sett i tillegg inn følgende:

Logo WEB www.naturdata.no

Logo Facebook naturdataas

Logo E-post firmapost@naturdata.no

Naturdata as

Postboks 7 – 7898 Limingen

Tlf. 74335300